

представник України при ООН Ю.Батюк навів наступні контраргументи: "Основной критерий определения взносов государств – их платежеспособность. Какова же платежеспособность государства, не интегрированного в мировую экономику, все активы которого в свободно конвертируемой валюте заморожены в банках России, 70% оборота которого – это бартер, испытывающего в течении ряда лет экономический спад, обремененного выплатами по внешним долгам бывшего СССР и расходующего 18% национального дохода на ликвидацию последствий чернобыльской катастрофы? Неужели все это свидетельствует в пользу увеличения взноса на 50%?"²⁵

Протягом 1992 року Україна вела переговори стосовно входження держави до ряду провідних економічних організацій. Зокрема, в січні 1992 року Україна першою серед республік колишнього СРСР подала заявку про вступ до МВФ.²⁶ Процес входження до цієї організації не був затяжним і вже 27 квітня того ж року Україна стала повноправним членом МВФ та МБРР.

Щодо виконання третього пріоритету зовнішньої політики – виконання Україною договорів щодо ядерного роззброєння, Україна 1 липня ратифікувала Договір про звичайні збройні сили в Європі, а 16 листопада 1994 року приєдналась до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї і стала без'ядерною державою. Л.Кравчук, відзначаючи внесок України в справу миру, зазначив: "повне знищення ядерної зброї робиться вперше в історії"²⁷

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Івченко О. Україна в системі міжнародних відносин: історична ретроспектива та сучасний стан. - К., 1997;
2. Король І. Мацола В. Павленко Г. Участь України в миротворчій діяльності ООН. - Ужгород, 1995;
3. Україна на міжнародній арені. Збірник документів і матеріалів (1991-1995 рр.). У 2-х кн.: Кн.2/ Упоряд В.В. Будяков та ін; Редкол. Г.Й. Удовенко. - К., 1998;
4. Так сказав Кіссінджер// Урядовий кур'єр.-1992.-№3.-С.7;
5. Українська державність у ХХ столітті: Історико-політологічний аналіз /О.Дергачов(керівн. авт. кол-ву).- К., 1996.;
6. Бжезинский З. Надо определить свою роль// Гол.Укр.-1992.-9 окт. ;7.Гундерсон Дж. США активно відкривають Україну// Політика і час.-1992.-№2;
8. Урядовий кур'єр.-1992.-2 грудня ;
9. Три пріоритета української дипломатії // Голос України.-1992.-31 декабля ;
10. Гуменюк Б.І. Блажей В.В. У процесі становлення// Політика і час.-1998.-№11-12;
11. Куликов В.С. Сприяючи економічному процвітання держави// Політика і час. – 1999.-№1;
12. В.Василенко"Активное участие в европейских структурах – залог обеспечения национальных интересов"// Голос Украины.- 1992.-25 декабля ;
13. Батюк В.Свої люди за кордоном //Урядовий кур'єр.-1992.-№12;
14. Джигун В. Дипломати торують стежки/ Уряд.кур'єр.-1992.-№16;
15. Н.Ковальська: "Робота стала для мене другим університетом"// Політика і час.-1998.-№5;
16. Зленко А. Нові реалії зовнішньої політики// Політика і час.-1992.-№1;
17. Рилач Ю. Святун В. За "нульовим варіантом"// Пол-ка і час. – 1998.-№6;
18. Урядовий кур'єр.-1992.-№13;
19. Рилач Ю. О. Програма відкриття посольств реалізується неухильно// Пол-ка і час. – 1997.-№8.-С.11;
20. Батюк В.Свої люди за кордоном// Уряд.кур'єр.-1992.-№12.-С.9;
21. Генконсульство України открыто в Чикаго//Голос України.-1992.-7 октябр.-С.6;
22. Никула А.С новосельем, посольство! //Голос України.-1992.-13 окт.;
23. Гуменюк Б. Консульські установи та організація їх роботи// Пол-ка і час. – 1997.-№8;
24. У протоколі немає дрібниць// Політика і час.-1999.-№3.;
25. Моцик О.Гарантія незворотності міжнародного визнання// Політика і час.-1997.-№5-6;
26. Ситников Б. Украина решительно возражает/ Голос Украины.-1992.-11ноября;
27. Україна незабаром стане членом Всесвітнього банку/ Урядовий кур'єр.-1992.-№6;
28. Голос України.-1992.-24 листоп.

Т.С.Пашиніна

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО МОЛОДІЖНОГО РУХУ УКРАЇНИ

Перехід України від тоталітаризму до відкритого демократичного суспільства, який супроводжується неминучими економічними труднощами, руйнуванням старих і виникненням нових стереотипів з особливою силою впливає на молодь.

На сучасному етапі погляди політиків повертаються до найбільш активної і непередбаченої, найбільш сміливої і вразливої частини українського суспільства – людей віком до 30 років. І незабаром прийде той час, коли з природніх причин, шляхом зміни поколінь до влади придуть молоді люди – нові особистості, погляди яких формуються

вже на зовсім нових реаліях, нових поглядах на життя та на економічний розвиток управління країною.

М.Грушевський не раз наголошував на тому, що саме молодь є майбутнім нації, що саме молодому поколінню належить вирішальна роль у справі духовного оновлення країни.

Історія будь-якої країни переконливо свідчить: ніякі державні перевороти, революції, реформи тощо не проходили без участі молоді.

Ось чому подальший розвиток країни неможливий без урахування моральних цінностей, пріоритетів, інтересів молодого покоління. Саме тому різноманітні політичні партії, течії держави, яка в 1991 році проголосила незалежність і переживає сьогодні період становлення своєї державності, ведуть боротьбу за вплив на молодь. Сьогодні майже кожна політична партія, а їх в Україні зареєстровано близько 100, має молодіжних партнерів.

Для молодіжних рухів притаманне те, що завоювання державної влади не є метою будь-якого молодіжного об'єднання. Але політичні партії, мета яких якраз і полягає в тому, щоб прийти до керівництва державою, вміло використовують молодь задля реалізації своїх власних потреб. І тому навколо молодіжних питань і за вплив на молодь постійно точиться непримиренна боротьба різноманітних політичних угруповань.

Особливо загострилася ця боротьба в умовах передвиборчої кампанії. Аналіз активізації молодіжного руху в період виборів доводить, що навіть наслідки радянської командно-адміністративної системи бюрократизму, псевдопатріотизму не позбавили молодь бажання об'єднуватись навколо ідеї і заради ідеї.

І сам по собі цей факт можна було б розглядати як позитивний, якби не враховувати того, що молодь з її надмірним максималізмом і прагненням будь-якою ціною самореалізуватись, значною мірою не підготовлена до політичного вибору і часто виявляє поспішність і нерозбірливість у своїх політичних прихильностях і вподобаннях.

Не дивно, що стан соціальної нестабільності, економічної та політичної кризи в Україні особливо сильно і негативно впливає на молодь, як одну із найнезахищеніших верств населення, створюючи сприятливу базу для крайніх політичних течій, підтримка яких може обернутися трагедією в першу чергу для самої ж молоді.

Серед причин такої нерозбірливості можна назвати такі:

- по-перше, сьогодні ми намагаємось прискореними темпами, стрімголов подолати те, до чого людство йшло поступово, крім за кроком. Майже 9 років демократичного суспільства навчили тому, як обережно треба підходити до так званих різноманітних новацій для молоді. Нерідко молодих людей приваблюють гасла та обіцянки, які мають яскраво виражений рекламно-агітаційний, політично-популістський чи релігійно-догматичний присмак;
- по-друге, до кінця 1991 року характерними особливостями колишнього Радянського Союзу були єдина централізована форма правління, необмежена влада комуністичної партії та існування уніфікованих комуністичних молодіжних організацій, які доповнювали адміністративні структури, керовані центром.

З огляду на це цілком очевидно, що при формуванні нових систем молодіжної політики Україна, як і решта колишніх союзних республік, зіткнулась з низкою серйозних проблем. Суспільство в цілому вразило такі хвороби, як безробіття, незабезпеченість житлом, злочинність, зростання кількості захворювань, розчарування в цінностях буття. А звідси і невпевненість у завтрашньому дні. Не дивно, що за таких обставин молодому поколінню важко зорієнтуватись, визначитись, не помилитись у своєму політичному виборі.

Цілком очевидно, що глибока загальна криза, яка вразила все суспільство, пояснює ті численні молодіжні проблеми, які навіть важко перерахувати.

Перш за все зупинимось на демографічній ситуації: слід сказати, що за останні роки населення України характеризується високим рівнем постаріння і відповідно

низькою часткою молоді. Так, за даними Держкомстату України на 1 січня 1999 року питома вага осіб віком 15-28 років у загальній кількості постійного населення держави становила лише 20,4 відсотка, ледве перевищуючи 10 мільйонів осіб. Ще нижча частка молоді спостерігається в сільській місцевості України – 18,2 відсотка, що є характеристикою демографічної деградації на селі¹.

Викликає серйозне занепокоєння і стан здоров'я молоді. Адже поширеність усіх хвороб серед підлітків України в 1998 році збільшилась порівняно з 1996 роком на 21,4 відсотка².

Залишається достатньо високим рівень захворювань молоді на алкоголізм та наркоманію, що призводить до збільшення кількості ВІЧ-інфікованих молодих людей.

Не краще становище молоді на ринку праці. Станом на 1.01.1999 року на ринку праці країни перебувало 319064 чоловік, з них 97,2 відсотка – особи в віці 18-27 років³. Змінюється і ставлення молодих людей до будь-якої праці взагалі, коли вони не бачать зв'язку між власною працею і кінцевим результатом.

А звідси і прояви злочинності серед молодого покоління, яка продовжує залишатися досить масовою. Специфічною ознакою неповнолітньої злочності є їх груповий характер. Так, у 1998 році, за даними того ж Держкомстату виявлено 4,8 тисячі угруповань антигромадської спрямованості. У них неповнолітніх – понад 12 тисяч⁴.

Ці та інші проблеми обумовлюють з одного боку тяжіння молоді до будь-якої політичної діяльності з метою впливу на перебіг подій у державі, з другого – пояснюють недовіру і відчуженість у питаннях ставлення до політичних партій та об'єднань.

Слід відзначити, що сама проблема молодіжного руху в Україні стикається з цілою низкою серйозних проблем:

- по-перше, це недосконалість і нескоординованість нормативних актів і законів, які приймаються щодо молоді;
- по-друге, процеси подальшого розшарування суспільства за економічними, правовими, політичними ознаками обумовили і негативно позначилися на соціальному, моральному, психологічному світогляді молоді;
- по-третє, молода людина вступає в активне суспільне життя в період загострення міжнародних чвар і конфліктів, міжнаціональних війн і децентралізації цілих соціальних систем;
- по-четверте, молода людина з одного боку відчуває тиск спадщини старої соціальної системи, а з другого – відчутну нестачу інформації щодо реалізації молодіжної політики в Європі;
- по-п'яте, серед різноманітних політичних гасел і обіцянок поліпшити, збільшити, виплатити, розрахуватись молодь виглядає дещо розгубленою, про що вже йшлося раніше.

Молодіжний рух, у межах і під впливом якого формується особистість, реально існує у двох якісно різних формах:

1. у формі організованих і прямо чи опосередковано керованих дорослими колективів;
2. у формі стихійно-згуртованих об'єднань, груп спілкування.

Структури та функції щодо форм суттєво відрізняються одна від одної. Якщо в першому випадку йдеться про політизацію молодіжного руху, його припартизаційний характер і втрати ним до певної міри своєї самостійності, то в іншому випадку, коли йдеться про стихійні угруповання, мова йде про неформальні об'єднання, до яких приєднуються молоді люди, які, як правило, не знайшли застосування своїм здібностям, які прагнуть самореалізації і яких об'єднує жадоба свободи.

Перша група вбачається більш меркантильною. Соціальні дослідження, проведені у Вінницькій області серед молодих осіб, які входять до складу тієї чи іншої партії, красномовно свідчать саме про це. Відповіді на запитання "Чому я за займаюсь політикою?" розділились таким чином.

Хочу впливати на перебіг подій у державі	11%
Бачу в цьому перспективу для моєї кар'єри	32%
Бачу в цьому засіб самореалізації	29%
Важко відповісти	28%

Постає питання: чи може бути взагалі об'єктивним чи виправданим процес політизації молодіжних рухів і об'єднань.

Так, якщо подивитись на проблему з того боку, коли на зміну консервативному партноменклатурному кадровому апарату приходять сповнена сил і енергії, ініціативна, компетентна нова генерація.

Ні, якщо подивитись на проблему з іншого боку. Молодіжні об'єднання, керовані більш досвідченими політиками, з часом можуть повністю втратити свою самостійність, ініціативність і стати, нарешті, додатком, органом, нездатним самостійно вирішувати будь-які проблеми і вагомо впливати на перебіг подій у країні. Досвід соціалістичних часів переконливо свідчить про те, що постійна партійна турбота і опіка можуть завести молодіжний рух у глухий кут, як, наприклад, комсомол з усіма його перевагами на кінець 80-х років став повністю залежним від КПРС, загубив своє обличчя, вже не прискорюючи, а відверто гальмуючи молодіжні процеси в країні.

“Припартизацію” молодіжного руху в країні можна зрозуміти тільки за тих умов, якщо молодь певною мірою зберігає свою незалежність, право на свою думку, свій шлях, ініціативу.

Ситуацію можна було б вважати задовільною, якби партії проводили досконалий аналіз цілей, потреб інтересів молоді і рахувались із його результатами. Але, на жаль, стосунки, що складаються на сьогодні між політичними партіями і молодіжними рухами, усе частіше стають об'єктом сумнівів і об'єктивної критики.

На думку кандидата історичних наук Корнієвського О.А., вихід з цього становища треба шукати у вирішенні таких завдань: “Уточнення узгодженості програм тактики дій організацій, по-перше, з тією політикою, що нині ініціюють державні громадсько-політичні та інші соціальні інституції стосовно молоді...по-друге, врахування тих умов, які створені владою щодо реалізації соціальної самотворчості молоді та її об'єднань”⁵.

Молодь повинна бути і є надійним і дієвим помічником держави, але ніколи не може бути додатком до будь-якої політичної партії.

Проблеми молодіжного руху в Україні складні і суперечливі.

Узагальнюючи негативні риси, притаманні власне молодіжному руху, можна назвати наступні: недостатня матеріальна база, постійна фінансова скрута, нерозвиненість організаційних структур на місцях, нестача підготовлених кадрів для роботи з молоддю тощо. Ці об'єктивні проблеми, що гальмують молодіжний рух у країні, можна було б доповнити ще й суто суб'єктивними, як, наприклад, амбіційність деяких лідерів громадських молодіжних організацій, гуртківщина. Так, ще у 1990 р. виникла ідея створення молодіжного парламенту. У 1998 р. вона нарешті була реалізована, та через чвари, непоступливість лідерів молодіжних організацій було утворено 2 парламенти: Український молодіжний парламент та Молодіжний парламент України. Отже, замість єднання молодіжного руху, його посилення, молодіжний парламентаризм в Україні призвів до його роз'єднання. Цей факт підкреслює трансформаційні процеси в молодіжному середовищі і його конфліктний потенціал, а також говорить про те, що ця проблема вимагає глибокого теоретичного вивчення. Сьогодні в Україні на державному рівні формується і реалізується суттєво нова молодіжна політика.

Приділяючи значну увагу молодіжним проблемам, урядом затверджено ряд програм, які включають деякі аспекти соціальної роботи з молоддю:

- національна програма “Діти України”;
- національна програма планування сім'ї;
- національний план дій на 1997-2000 роки щодо поліпшення становища жінок і підвищення їх ролі в суспільстві;
- комплексна програма розв'язання проблем інвалідності;
- національна програма протидії зловживанню наркотичними засобами та їх незаконному обігу;
- комплексно-цільова програма боротьби із злочинністю;
- національна програма профілактики СНІДу;
- програма зайнятості населення тощо.

Але попри всі намагання уряду впливати на молодіжні проблеми і молодіжну політику, ситуація в молодіжному середовищі, на жаль, залишається складною і неоднозначною. Не можна ставити під сумнів доцільність реалізації цих та інших програм. Але для того, щоб цей механізм запрацював ефективніше, необхідні нові підходи до вирішення молодіжних проблем. У першу чергу необхідно враховувати реальні інтереси, проблеми і орієнтації окремих регіонів України з їхніми соціально-економічними, історичними, етнічними, національно-культурними особливостями. Адже саме ці особливості і обумовлюють роздробленість молодіжного руху України.

Молодіжний рух в Україні має глибоку історію і своїм корінням сягає далеко в минуле. На думку вчених Безулика Т.В., Білого А.І., Головатого М.Ф., Головенько В.А., Чорноівана А.І., перший період його зародження започаткувався у процесі формування громадських структур, що з'явилися досить давно і спочатку були тісно пов'язані з “дорослими” громадськими об'єднаннями, у першу чергу так званими церковними братствами, які найбільш активно заявили про себе ще у XVI-XVIII століттях. Часто братства мали й окремі “молодечі” або “младенческие” братства⁶.

Молодіжний рух в Україні пройшов досить складний період і сьогодні вступив у принципово новий етап свого розвитку.

Проблеми, недоліки, які існують сьогодні в державі щодо питань молодіжної політики, ставлення молодої людини до політичних процесів, не можна сприймати однобічно, тільки як брак свідомості чи відсутності почуття патріотизму.

Причина таких явищ лежить, перш за все, у площині недооцінки потенціалу молодих людей з боку держави. Цілком природно, що коли сьогодні суспільство не знайде підходів до вирішення молодіжних проблем, воно може втратити потужний інтелектуальний і моральний важіль впливу на суспільні відносини в майбутньому.

Тільки досконале вивчення молодіжних проблем, поєднання зусиль науковців різних галузей з нагромадженим досвідом практиків, обережне, але й сміливе ставлення до проблеми дасть змогу зробити крок до розуміння сучасного молодіжного руху як складової суперечливих соціально-економічних проблем перехідного періоду в країні, визначить його місце в історичному розвитку держави.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Про становище молоді в Україні за підсумками 1998 року: Щорічна доповідь Президентів України, Кабінету Міністрів України.- К., 1999.-С.5-12; 2. Там само,- С.25-28; 3. Там само,- С.46-48; 4.Моніторинг громадської думки населення України: інформаційний бюлетень.- № 12.- К., 1998; 5. Литвин В.М., Білий А.У., Корнієвський О.А., Лисенко В.І. Динаміка зміни соціально-політичних орієнтацій молоді України. – К., 1993.- С.27; 6. Молодіжний рух України: довідник. – К., 1996.- С.4.

Л.С. Мельницук

ТРАДИЦІЇ, ВІРУВАННЯ ТА ЗВИЧАЇ ПОДІЛЬСЬКИХ ГОНЧАРІВ (НА МАТЕРІАЛАХ БУБНІВСЬКОГО ГОНЧАРНОГО ОСЕРЕДКУ)

“Ментальність кожного народу визначають його ремесла”, – зауважував свого часу відомий український скульптор правозахисник Іван Гончар¹. Тим-то в усі часи, а